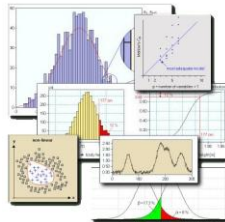

THỐNG KÊ CƠ BẢN VÀ PHÂN TÍCH SỐ LIỆU

PGS. TS. Hoàng Văn Minh
Hà nội- tháng 12 năm 2012

NỘI DUNG

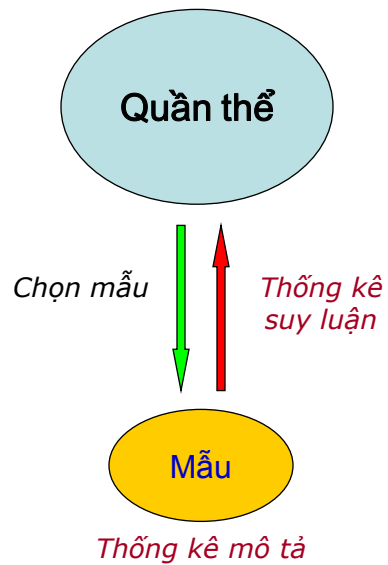
1. Khái niệm thống kê cơ bản
2. Lựa chọn trắc nghiệm thống kê
3. Thực hành thống kê với Stata

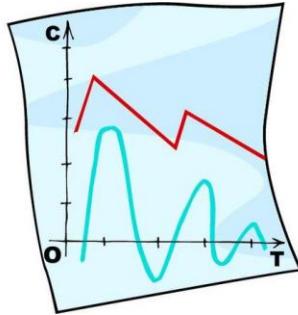
Thống kê

"*Phân môn toán học có nhiệm vụ thu thập, phân tích, phiên giải và trình bày SỐ LIỆU*"

Thống kê

Số liệu là đối tượng chính của thống kê

Biến số# Hằng số

Biến số

Định
lượng

Định
tính

Số liệu ?

- Tuổi,
- Giới
- Trị số huyết áp
- Hàm lượng ure máu
- Mức độ trầm trọng của bệnh
- Các phương pháp điều trị
- Tử vong/sống sót

THỐNG KÊ

Mô tả biến
định lượng

Mô tả biến
định tính

Suy luận
biến định
lượng

Suy luận
biến định
tính

Thống kê mô tả biến định lượng

- ⊕ Đo lường độ tập trung (Location)
  - ⊕ Trung bình (mean)
  - ⊕ Trung vị (median)
  - ⊕ Mode
- ⊕ Đo lường độ phân tán (Spread)
  - ⊕ Khoảng số liệu (range)
  - ⊕ Khoảng tứ phân vị (25%-75%) (Interquartile)
  - ⊕ Độ lệch chuẩn (Standard deviation)
  - ⊕ Phương sai (Variance)

Bài tập: tm1_ureamau

sum urea

sum urea, d

histogram urea, normal

graph box urea

Thống kê mô tả biến định tính

- ⊕ Tần số
- ⊕ Tỷ lệ phần trăm

Bài tập: tm1_ureamau

```
tab urecao
```

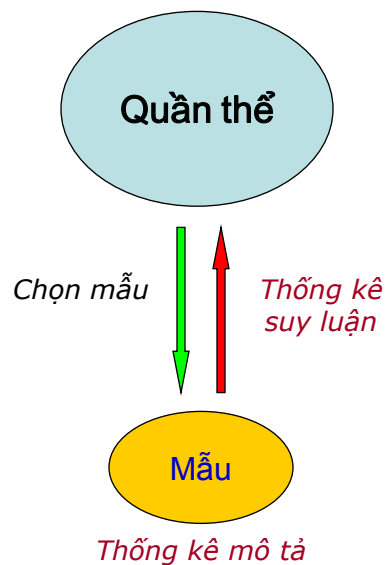
```
graph pie, over(urecao) plabel(_all percent)
```

Bài tập: tm1_ureamau

```
tabstat urea, by( caotuai) stat(n mean  
median sd min max) f(%9.2g)
```

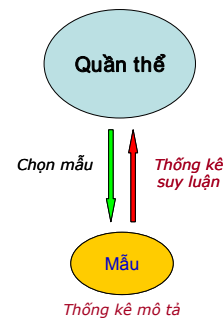
```
tab urecao caotuai, col  
graph pie, over(urecao) by(caotuai)  
plabel(_all percent)  
graph bar (mean) urecao, over(caotuai)  
lblabel(bar)
```

Thống kê

Thống kê suy luận

- ⊕ Ước lượng khoảng
- ⊕ Kiểm định giả thuyết

Ước lượng khoảng-khoảng tin cậy (confidence interval)

- ⊕ Thường chọn khoảng tin cậy 95% (95%CI)
- ⊕ Khi thực hiện đo đạc 100 lần thì ít nhất 95 lần kết quả nằm trong khoảng tin cậy
- ⊕ 95% tin tưởng rằng giá trị thực của quần thể nằm trong khoảng tin cậy

$$95\%CI = \text{Trung bình} \pm 1,96 * \text{sai số chuẩn}$$

Confidence interval (%)	Multiplying factor
90	1.64
95	1.96
99	2.58
99.9	3.29

Sai số chuẩn (standard errors)

95%CI= Trung bình ± 1,96*sai số chuẩn

$$s.e. = \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$$

$$s.e. = \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}}$$

Bài tập: tm1_ureamau

ci urea

by caotuai, sort: ci urea

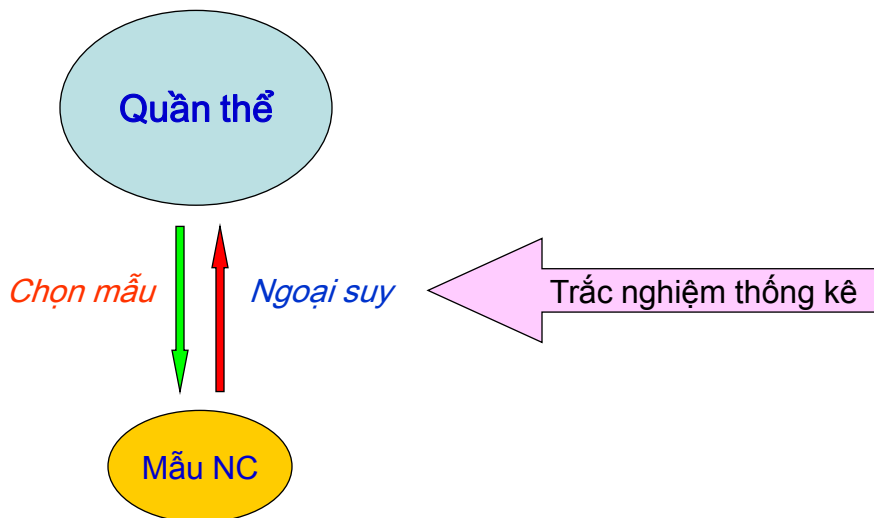
ci urecao

by caotuai, sort: ci urecao

proportion urecao

Kiểm định giả thuyết

sử dụng trắc nghiệm (test) thống kê để đưa ra kết luận về giả thuyết của nhà nghiên cứu là chấp nhận được hay không

Giả thuyết

- ⊕ Giả thuyết Ho: Không có sự khác biệt
- ⊕ Giả thuyết Ha: Có sự khác biệt

Giả thuyết

Tác dụng của tiêm nitrate tĩnh mạch có tác dụng giảm tỷ lệ tử vong ở bệnh nhân nhồi máu cơ tim?

- ⊕ Giả thuyết Ho:
- ⊕ Giả thuyết Ha:

Sai lầm

Thực tế→	H_0 đúng	H_0 sai
↓ Quyết định		
Chấp nhận H_0	✓	Sai lầm II (β)
Loại bỏ H_0	Sai lầm I (α)	✓

Phiên giải kết quả

Tỷ lệ tử vong ở bệnh nhân nhồi máu cơ tim được tiêm nitrate tĩnh mạch thấp hơn tỷ lệ tử vong ở những bệnh nhân bị nhồi máu cơ tim mà không được tiêm, sự khác biệt là có ý nghĩa thống kê ($p < 0.05$)

Phiên giải kết quả

Có sự khác biệt không?
(Nêu rõ sự khác biệt)

Tỷ lệ tử vong ở bệnh nhân nhồi máu cơ tim được tiêm nitrate tĩnh mạch thấp hơn

Có ý nghĩa thống kê không?

Sự khác biệt là có ý nghĩa thống kê

Căn cứ vào đâu?

($p < 0.05$, trắc nghiệm khi bình phương)

Mức ý nghĩa thống kê

Loại bỏ sai lầm loại I

$\alpha = 0.05$

$p = \text{probability} = \text{Xác suất để giả thuyết } H_0 \text{ đúng}$

- › $P < 0.05$ = Xác suất để giả thuyết H_0 đúng là $< 5\%$
  - = H_0 xảy ra chỉ là may rủi
  - = Bác bỏ H_0
  - = Xác suất để giả thuyết H_a đúng là $> 95\%$
  - = H_a xảy ra là chắc chắn
  - = Chấp nhận H_a
- › $P > 0.05 = ???$

Mức ý nghĩa thống kê

α	$z (1-\alpha/2)$
.01 (99)	2.576
.02 (98)	2.326
.05 (95)	1.960
.10 (90)	1.645

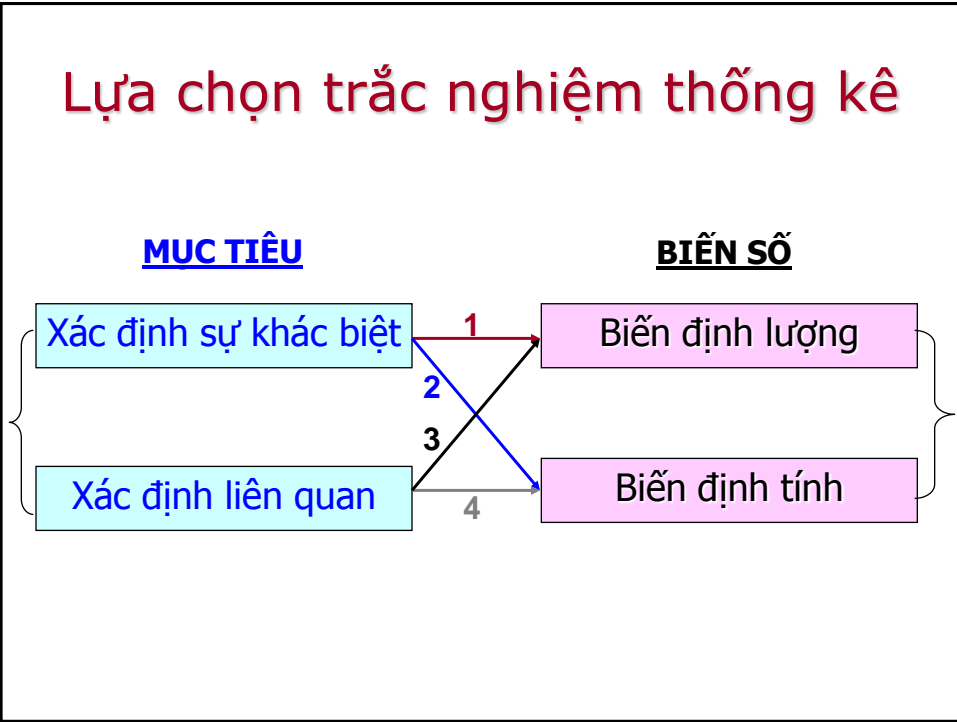
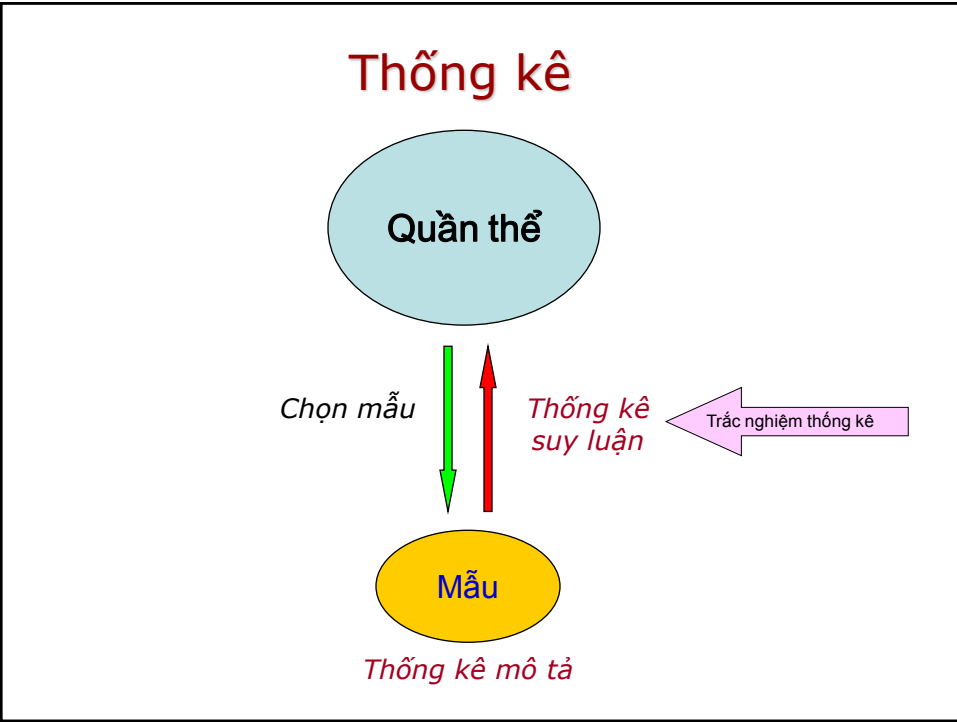
Độ mạnh

Loại bỏ sai lầm loại II

$$1 - \beta = 80\%$$

Thường dùng trong tính toán cỡ mẫu

$1-\beta$	$z (1-\beta)$
.80	0.842
.85	1.036
.90	1.282
.95	1.645

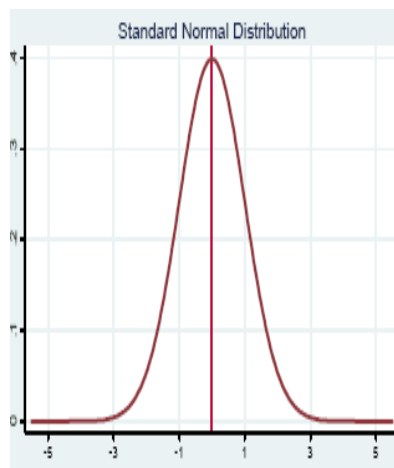
Xác định sự khác biệt
của biến định lượng

Test tham số
(Phân bố chuẩn)

Tes phi tham số
(Phân bố chuẩn &
không chuẩn)

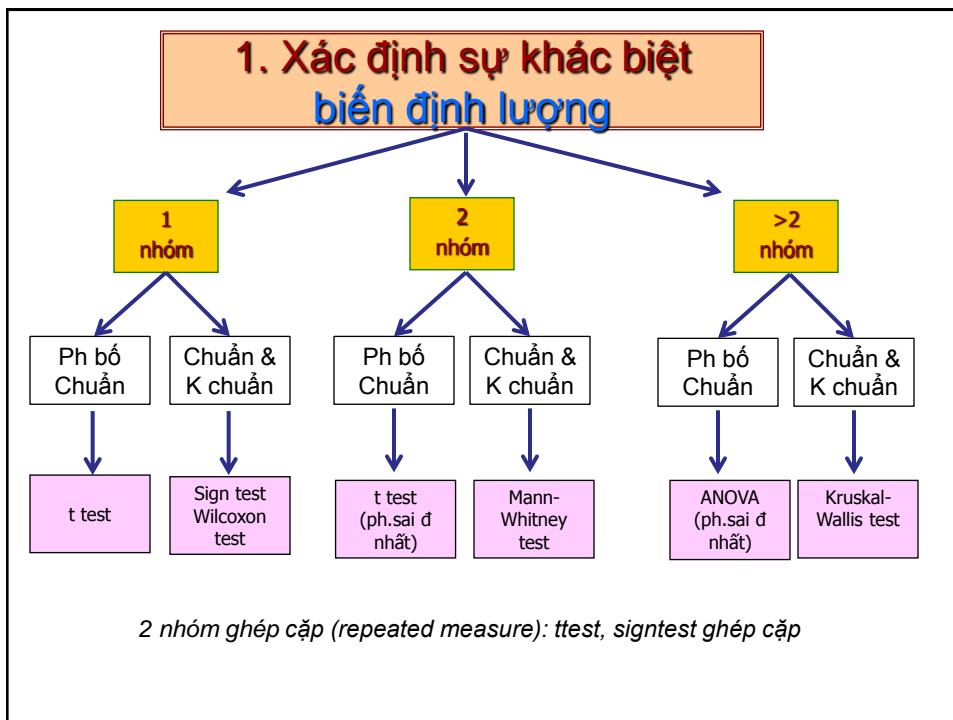
Kiểm định phân bố số liệu

Kiểm định phân bố số liệu

- histogram urea, bin (40) normal
- sum urea, d
- sktest urea
- gladder urea

Bài tập: tm1_ureamau

ttest urea=5

signtest urea=5

ttest urea,by(caotuai)

oneway urea caotuai

ranksum urea,by(caotuai)

Bài tập: tm2_oxygen

ttest vaovien= sau6h

signtest vaovien= sau6h

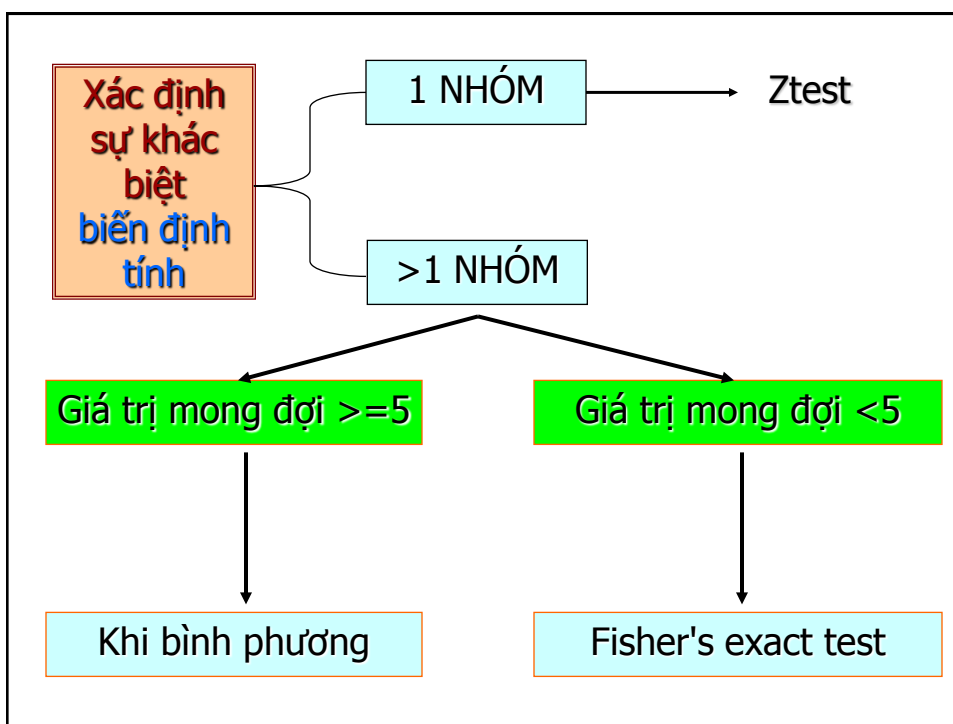
Bài tập (*tm3_alht.dta*)

Kiểm định sự khác biệt về áp lực huyết tương
của các bệnh nhi nhập viện theo 3 nhóm tuổi?

oneway alht tuoi

kwallis alht, by(tuoi)

kwallis2 alht, by(tuoi)

Giá trị quan sát và mong đợi

	Tốt	Không tốt	Tổng
Điều trị 1	4	5	9
Điều trị 2	3	3	6
Tổng	7	8	15

Giá trị mong đợi = (Tổng hàng * Tổng cột) / Tổng chung

Bài tập (tm4_benhcotim)

So sánh tỷ lệ bệnh cơ tim

ci benhcotim

prtest benhcotim=.35

tab benhcotim hutthuoc, expect

tab benhcotim hutthuoc, col chi2

tab benhcotim hutthuoc, col exact

Xác định mối liên quan

3. Biến định lượng:

- Hệ số tương quan (r)
  - pearson
  - spearman
- Hồi quy tuyến tính

4. Biến định tính

- Tỷ suất chênh (OR), nguy cơ tương đối (RR)
- Hồi quy logistic

Tương quan biến định lượng (r)

- Hệ số tương quan r
  - Có giá trị từ -1 đến +1
    - Khi HSTQ $> 0 \Rightarrow$ tương quan đồng biến
    - Khi HSTQ $< 0 \Rightarrow$ tương quan nghịch biến
    - Càng gần 1 $\Rightarrow$ tương quan càng chặt
  - Quy ước:
    - $< 0,3$: tương quan yếu
    - $\geq 0,3-0,5$: tương quan TB
    - $\geq 0,5-0,7$: tương quan chặt chẽ
    - $\geq 0,7$: tương quan rất chặt chẽ

Bài tập (tm5_songcon1)

twoway scatter tuoi thoigian

twoway (scatter tuoi thoigian) (lfit hatdtb tuoi)

corr tuoi thoigian

pwcorr tuoi thoigian, sig

spearman tuoi thoigian

Tương quan của 2 biến định tính

Khi muốn tìm cường độ mối liên quan giữa hai biến định tính=> có thể sử dụng:

- Tỷ suất chênh: OR
- Nguy cơ tương đối: RR

	Tốt	Không tốt	Tổng
Điều trị 1	4	5	9
Điều trị 2	3	3	6
Tổng	7	8	15

OR và RR

- >1 $\Rightarrow$ Yếu tố nguy cơ
- $=1$ $\Rightarrow$ Không liên quan
- <1 $\Rightarrow$ Yếu tố bảo vệ

CI không chứa 1 $\Rightarrow$ Có ý nghĩa thống kê

Bài tập

Liên quan giữa phương pháp điều trị và nguy cơ tử vong?

tabodds ketqua dieutri, or

recode dieutri 1=0 2=1

cc ketqua dieutri

cs ketqua dieutri

Hiệu quả điều trị

- **RR: Relative Risk= nguy cơ tương đối**
Tỷ số giữa 2 tỷ lệ ở nhóm can thiệp và nhóm chứng
- **RRR: Relative Risk Reduction = Giảm nguy cơ tương đối**
Mức giảm (%) biến cố ở nhóm can thiệp so với nhóm chứng
- **ARR: Absolute Risk Reduction = Giảm nguy cơ tuyệt đối**
Sự khác biệt về con số tuyệt đối của tỉ lệ biến cố giữa nhóm can thiệp và nhóm chứng
- **NNT: Number Needed to Treat = Số cá thể cần can thiệp**
Số cá thể cần can thiệp để tránh khỏi việc xảy ra 1 biến cố xấu

Nghiên cứu hiệu quả can thiệp

	Can thiệp A	Can thiệp B
Bệnh	30	50
Không bệnh	220	200
Tổng	250	250

Tỷ lệ bệnh can thiệp A:	$30/250=12\%$
Tỷ lệ bệnh can thiệp B:	$50/250=20\%$
Nguy cơ tương đối (RR):	$(30/250)/(50/250)=0.6$
Giảm nguy cơ tương đối (RRR):	$ 12\%-20\% / 20\%=40\%$
Giảm nguy cơ tuyệt đối (ARR):	$ 12\%-20\% =8\%$
Số cá thể cần can thiệp (NNT):	$1/8\%=12.5$

Bài tập

	Can thiệp A	Can thiệp B
Bệnh	25	60
Không bệnh	175	140
Tổng	200	200

csi 25 60 175 140